

حکمت

صحیفه سجادیه دعای ۵۲
امام سجاده (ع)

خدای من! به حق لازم و واجبی که در همه آفریده‌هایت داری و به نام بزرگت که به پیامبرت دستور دادی تو را به آن تسبیح کند و به بزرگی ذات بزرگ منش و مهمان نوازت که کهنه نمی‌شود و دگرگون نمی‌گردد و تغییر حال نمی‌یابد و فانی نمی‌شود؛ از تو می‌خواهم که بر محمّد و آل محمّد درود فرستی و مرا با بندگی‌ات از هر چیز بی‌نیاز کنی.

یادداشت ۱

چند نکته درباره صنعت اسباب بازی

حسین سلطانی

کارشناس کودک
و اسباب بازی

اسباب بازی در بیشتر جاهای دنیا صنعت محسوب می‌شود و یکی از پول‌سازترین صنایع دنیاست که سرمایه‌گذاری در آن خیلی هم زودبازده است. اما متأسفانه در

کشور ما یک اسباب بازی فروش باید از اتحادیه خرازی‌ها مجوز بگیرد. تولیدکننده‌های اسباب بازی هم باید از اتحادیه‌های نایلون و پلاستیک مجوز بگیرند. این معنایش این است که اسباب بازی خیلی در کشور ما جدی گرفته نشده است و اتحادیه‌ای ندارد. البته سال‌هاست درباره آن صحبت می‌شود اما هنوز اتفاقی نیفتاده است.

سرنه مصرف اسباب بازی در ایران بنا به آماری که حدوداً یک سال پیش منتشر شد، هشت دلار است. یعنی اگر میانگین بگیریم در شهرهای بزرگ و کوچک و روستاها، به طور متوسط هزینه مصرف اسباب بازی یک کودک در یک سال هشت دلار می‌شود. در حالی که میانگین آمار جهانی ۴۰ دلار اعلام شد. متوسط سرنه مصرف در آمریکا هم ۳۵۰ دلار است و در خیلی از کشورهای اروپایی نزدیک به ۲۸۰ دلار. با توجه به نوسانات دلار در کشور ما این عدد الان کمتر از هشت دلار است. این مشکلات ناشی از ناآگاهی در جامعه ما است. چه در مردم چه در بخش‌های دولتی. در صورتی که دانش روز دنیا به این رسیده که اسباب بازی‌های هدفمند و آموزشی می‌توانند جنبه‌های بسیار مثبتی برای کودکان داشته باشند و مسیر زندگی آنها را هدایت کنند؛ چه از لحاظ آموزشی، چه از لحاظ نبوغ و توسعه خلاقیت کودکان.

یکی از چیزهایی که خانواده‌ها باید بدانند استفاده نکردن از اسباب بازی‌های مخرب است. یعنی چیزهایی که به سلامت جسم و روان بچه‌ها آسیب می‌زند. مثل خیلی از بازی‌ها که روحیه جنگ‌طلبی را در بچه‌ها تشدید می‌کند، مثلاً تفنگ یا بعضی از بازی‌های رایانه‌ای. بعضی از این بازی‌ها البته جنبه آموزشی و سازنده دارد و بعضی جنبه تخریبی. ما نمی‌توانیم

تمام بازی‌های رایانه‌ای را نفی کنیم. چون دنیا به سرعت در حال پیشرفت است و بچه‌ها باید با فناوری و چیزهای جدیدی که به وجود می‌آید آشنا باشند، از طرف دیگر باید کنترل و نظارتی چه برای فروش آن و چه برای مصرف آن وجود داشته باشد.

مهم‌ترین ابزار شناخت دنیای پیرامون بچه‌ها و محیط بیرونی می‌تواند همین اسباب بازی‌ها یا بازی‌های فکری باشد. متأسفانه در کشور ما چه در بخش دولتی چه در بخش خصوصی سرمایه‌گذاری جدی انجام نشده. البته کارهای خیلی خوبی در زمینه تولید بازی‌های فکری انجام شده است. یعنی اگر بخواهیم مقایسه کنیم با چند ده سال پیش تولیدات بسیار خوبی داشته‌ایم و تولیدکننده‌های بسیار قدرتمندی داریم که محصولاتشان به کشورهای دیگر صادر می‌شود. هرچند خیلی از این بازی‌های فکری را خانواده‌ها نمی‌شناسند و روی آن تبلیغ نشده. و وقتی اسم بازی فکری را می‌آوریم ذهن ما می‌رود به سمت منج و مار و پله و شطرنج. در صورتی که بازی‌های جذابی تولید شده مثل کربودر، اتللو و... این بازی‌ها هم جنبه تفریحی دارند و هم جنبه‌های آموزشی. برخی از اینها مسابقات بین‌المللی دارند و استراتژی‌هایی که در این بازی‌ها استفاده می‌شود، می‌تواند در خلاقیت کودکان خیلی موثر باشد.

اسباب بازی می‌تواند به بچه‌ها مسیر بدهد. خیلی از خانواده‌ها می‌گویند ما یک اسباب بازی برای بچه خریدیم استفاده می‌کند و خیلی زود کنار می‌گذارد حالا چه اسباب بازی آموزشی هدفمند یا... موضوع این است که نسل جدید نسل فناوری هستند و باید در نظر داشته باشیم اگر محصولی را برای بچه‌ها تهیه می‌کنیم انتظار نداشته باشیم هر روز آن را استفاده کند. کودک آن چیزی را که باید اکتشاف کند کشف می‌کند و شاید دیگر آن محصول برایش جذابیت قبل را نداشته باشد. مهم آن اکتشاف است که خلاقیت بچه‌ها را شکوفا می‌کند. از نظر من صرفه‌جویی در خرید محصولات آموزشی برای بچه‌ها و اسباب بازی فکری کار خیلی درستی نیست. چون این محصولات می‌تواند خلاقیت و نبوغ بچه را شکوفا کند.

یادداشت ۲

حسرت‌های من یا نیاز او

زهرا صالحی نیا

کارشناس رسانه
و مادر

انتخاب اسباب بازی بخش خیلی جذاب ماجرای والدگری است، به خصوص اگر مجموعه‌ای از حسرت‌ها را از کودکی به همراه داشته باشید، مثلاً حسرت عروسک دخترخاله یا سرباز پسر دوست پدرتان که سینه‌خیز می‌رفت یا حتی لگوهای پسرعموی از خارج برگشته‌ای که می‌توانستیم چیزهایی جذاب‌تر از خودش با آنها درست کنیم.

در این سال‌ها مسأله اسباب بازی در خانه‌مان جدی‌تر شد. پیش از یک سالگی که پسر من را می‌پسندیدم و سید استیل جهیزیه مادرش بود، شاخص‌هایی برای انتخاب اسباب بازی در نظر گرفتم. در فهرست بلندبالای ویژگی‌های اسباب بازی که شایستگی داشت به خانه ما یا بگذارد، این موارد وجود داشت: از نظر سنی مناسب باشد، مهارت‌هایی را که لازم است در آن سن بیاموزد تأمین کند، به لحاظ کیفیت ساخت خوش‌رنگ و لعاب و قیمتش به نسبت کیفیت و کارایی‌اش معقول باشد. اسباب بازی‌های خوبی هم پیدا کردم اما واقعیتی که آن را با تجربه کشف کردم این بود که در هر خانه‌ای که کودکی در آن است، طیفی از اسباب بازی وجود دارد. تفاوت اسباب بازی‌هایی که در خانه‌های مختلف شاهد بودم از مدل نگاه و ارزش‌گذاری خانواده نسبت به اسباب بازی می‌آمد، اما اگر فرزندم وارد خانه‌ای می‌شود که اولویت‌های کاملاً متفاوتی در انتخاب اسباب بازی با من داشتند، باز هم با اسباب بازی‌ها بازی می‌کرد و روشی برای سرگرمی و حتی کشف چیزهایی جدید در دنیای درونش و دنیای بیرون پیدا می‌کرد.

اگر نموداری را تصور کنیم که یک سر نمودار آن تفریح و سرگرمی باشد و یک سر دیگر آموزش، هر مدل اسباب بازی را می‌توانیم درجایی از نمودار قرار دهیم ولی در هیچ‌کدام آنها نمی‌توان گفت یکی از این دو شاخص صفر خواهد شد، البته این مسأله دلیلی بر این نیست که در انتخاب اسباب بازی بدون ارزش‌گذاری وارد شویم، تجربه‌ام می‌گوید بچه‌ها اگر بدون پیش‌فرض از سمت ما با هر پدیده‌ای مواجه شوند، می‌توانند آن را به بازی‌ای پراز کشف و رشد تبدیل کنند، به این دلیل که مسیر رشد کودک قابل سد شدن یا توقف نیست. در فهرست شاخص‌های انتخابی من برای اسباب بازی، حوزه‌های علاقه‌مندی فرزندم با مشاهده دقیقش اضافه شده. تلاش می‌کنم اسباب بازی ساخت داخل تهیه کنم و از نظر کیفیت ساخت طوری باشد که عمر کوتاهی نداشته باشد و منجر به تولید زباله نشود و همچنین باعث نشود فرزندم در ارتباط با آن حس ناآرامی کند. اسباب بازی‌های چوبی را به دلیل ارتباط پوستی بهتر بیشتری می‌پسندم و اسباب بازی‌هایی که بتوان از دل آن بازی‌های متنوعی را بیرون کشید، برایم اولویت بیشتری دارد. زمان‌هایی است که با صحنه شگفت‌انگیزی مواجه می‌شوم، مثلاً پسر من با گیره‌های بند رخت شروع به بازی می‌کند، بازی طولانی و جذابی که دلم می‌خواهد بدانم گیره‌ها را شبیه چه چیزی می‌بیند، این دقیقاً بزرگ‌بازی است که می‌فهمم کودکان برای بازی کردن تنها نیاز به کمی آرامش و امنیت و البته یک دنیا خیال دارند.

رد اسباب بازی‌ها

در گذشته

تصویر کودکی به همراه عروسکش. عکس در تهران ثبت شده است. برخلاف تصور خیلی از ما قدمت اسباب بازی در ایران به سال‌ها پیش برمی‌گردد و تخته‌های بازی ایرانی از جنس سنگ در موزه‌های دنیا مثل موزه لوور و موزه بریتانیا نگه‌داری می‌شود. برای آشنایی بیشتر با تاریخچه اسباب بازی و دیدن نمونه‌های متنوع آن می‌توانید به موزه کودکی ایرانک سر بزنید.

عکس: سایت دنیای زنان در عصر قاجار

